

Grunnlovsforslag 28

(2015–2016)

Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Helga Pedersen, Kirsti Bergstø, Torgeir Knag Fylkesnes og Abid Q. Raja

Dokument 12:28 (2015–2016)

Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Helga Pedersen, Kirsti Bergstø, Torgeir Knag Fylkesnes og Abid Q. Raja om endring i § 108 (anerkjennelse av det samiske folk)

Til Stortinget

Bakgrunn

Grunnloven § 108 slår fast at «den samiske folkegruppe» har rett til å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og samfunnsliv for «den samiske folkegruppe». Bestemmelsen bygger i sin opprinnelige form på et forslag som ble fremsatt og grundig omtalt i Same-rettsutvalgets første utredning, NOU 1984:19 Om samenes rettsstilling, ledet av professor Carsten Smith.

Grunnloven § 108 lyder som følger:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

–
Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at den samiske folkegruppa kan tryggje og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.»

På forespørsel fra Sametinget utarbeidet Carsten Smith, i juni 2015, en juridisk betenkning om endring av Grunnloven § 108. Bakgrunnen for betenkningen var rapporten fra Stortingets Menneskerettighetsutvalg om menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt til Stortingets presidentskap 10. januar 2012, jf. Dokument 16 (2011–2012).

Med grunnlag i Carsten Smiths juridiske betenkning fattet Sametinget i september 2015 følgende vedtak:

«Sametinget ber representantene på Stortinget om å fremme forslag om endret ordlyd av Grunnlovens § 108 som legger til rette for behandling og vedtak i stortingsperioden 2017-2021. Sametinget viser til betenkning om forslag til endring av ordlyd utarbeidet av professor Carsten Smith.

Sametinget ber om at følgende forslag, som møter kravene om en ordlyd som er i samsvar med anerkjent språkbruk i det offentlige liv og samenes status etter folkeretten, fremmes og vedtas:

’Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som landets urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv’.»

Et bredt flertall på Stortinget har lagt til grunn at samene er et folk. Senest ble dette uttrykt av en enstemmig kommunalkomiteé i Innst. 57 S (2014–2015) om Sametingets virksomhet 2013:

«... staten Norge er etablert på territoriet til to folk, samer og nordmenn, og at begge folkene har samme rett til og det samme kravet på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Samene er et urfolk som har folkerettslig krav på et særlig kulturvern. Dette er nedfelt i Grunnloven § 108 som pålegger «statens myndigheter å legge til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.»

Det er et solid og bredt faglig grunnlag for å konkludere med at samene er å anse som et folk etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) og FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) artikkel 1 som sier at:

«Alle folk har selvbestemmelsesrett. I kraft av denne rett bestemmer de fritt sin politiske stilling, og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.»

Selvbestemmelse

I forbindelse med vurderingen av om betegnelsen «folk» og «urfolk» bør tas inn i Grunnloven vil det være naturlig at spørsmålet om selvbestemmelse kommer opp. I Carsten Smiths betenkning til Sameetinget omtales dette slik:

«Jeg anser rapporten fra Stortingets Menneskerettighetsutvalg for å gi et riktig bilde når det påpeker at en synliggjøring av samene som folk eller urfolk i Grunnloven kan aktualisere spørsmålet om betydningen av bestemmelsene i SP og ØSK felles artikkel 1 om folkenes rett til selvbestemmelse, men at dette ikke bør være til hinder for at samene omtales som et folk eller urfolk i Grunnloven.

Denne konklusjon blir vesentlig bestyrket når man ser hvordan våre statsmakter og ledende personer i det offentlige liv omtaler samene. Det er i det foregående dokumentert hvordan Regjeringen i sine stortingsmeldinger og Stortingets komiteer i sine innstillinger benytter formuleringen "samiske folk" på litt ulike måter en rekke ganger, og uten å reise dette spørsmålet.

Jeg mener at denne språkbruk fra våre statsmakter er så omfattende at den bør være avgjørende.»

Forslagsstillerne slutter seg til en slik vurdering.

Sverige og Finland

Ved endringen av den svenske grunnloven i 2010 omtales samene som folk, i den finske grunnlovsendringen fra 2000 omtales samene som urfolk. Det er av betydning at også ordlyden i den norske Grunnloven bidrar til størst mulig grad av rettsharmoni mellom de nordiske land i bestemmelsene om samene. Det er

rettslig og politisk uomtvistet både nasjonalt og internasjonalt at samene er et urfolk. Høyesterett har slått fast dette, og samene er anerkjent som urfolk i kraft av ratifikasjonen av ILO-konvensjon nr. 169.

Begrepene

Begrepene «folk» og «urfolk» er ikke gjensidig ekskluderende, men utfyller hverandre både i lys av folkeretten og politiske prinsipputtalelser. En endring fra dagens ordlyd «den samiske folkegruppe» til «det samiske folk, som er landets urfolk» imøtekommer kravet om en ordlyd som både er i samsvar med samenes status etter folkeretten og med anerkjent språkbruk i det offentlige liv.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

§ 108 skal lyde:

Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som landets urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

–

Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at det samiske folk, som landets urfolk, kan tryggje og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

30. september 2016

Martin Kolberg

Helga Pedersen

Kirsti Bergstø

Torgeir Knag Fylkesnes

Abid Q. Raja

Referert i Stortingets møte 30. september 2016.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Olemic Thommessen

president